

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΒΙΛΛΕΜΕΡ

(Μυθιστορία Γεωργίας Σάνδ.—Μετάφρασις Α. Β.)

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν Κυρίαν Καμίλλην Ἐδβέρ.

Ἐν Παρισίαις, τῇ 15 Μαρτίου 1845.

Ἀλήθεια, ἀγαπητὴ μου ἀδελφὴ, καθὼς σοῦ προέγραφα, εἶμαι ἐγκατεστημένη λαμπρά. Ἐχω εὐμορφον δωμάτιον, ωραίαν φωτιά, ἀμαξάν, ὑπηρετάς, καὶ φαγητὸν θαυμάσιον. Ὀλίγην θέσιν ἂν ἔχω, ἤμπορῶ νὰ πιστεύσω ὅτι εἶμαι πλουτία καὶ μαρκησία, ἀφοῦ εἶμαι πάντοτε σχεδὸν πλησίον τῆς γραίας μου κυρίας καὶ συμμερίζομαι ἀναγκαιῶς ὅλας τὰς ἀναπαύσεις τῆς ζωῆς τῆς.

Μὲ μέμφεσαι ὅτι σοῦ γράφω πολὺ σύντομα γράμματα. Ὁ λόγος εἶνε ὅτι ἕως τώρα εἶχα πολὺ ὀλίγον καιρὸν διαθέσιμον. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἡ μαρκησία, ἣτις ἤθελε, νομίζω, νὰ μὲ δοκιμάσῃ κἄπως, φαίνεται νὰ ἐνόησεν ὅτι τῆς εἶμαι εἰλικρινῶς ἀφωσιωμένη καὶ μοῦ ἐπιτρέπει ν' ἀποσύρωμαι τὸ μέσονύκτιον. Ὁὐ ἤμπορῶ λοιπὸν νὰ ἠμιλῶ μαζύ σου, χωρὶς ν' ἀναγκάζωμαι νὰ πλαγιάζω εἰς τὰς τέσσαρας τὸ πρωί, διότι ἡ μαρκησία δέχεται ἕως εἰς τὰς δύο, καὶ μὲ ἐκράτει ἀκόμη μίαν ὥραν ἀργότερα διὰ νὰ ἠμιλοῦμεν περὶ τῶν προσώπων τὰ ὁποῖα εἶχομεν ἰδεῖ· αὐτό, σοῦ ὁμολογῶ, ὅπως τὸ ὁμολόγησα καὶ εἰς αὐτήν, εἶχεν ἀρχίσει νὰ μὲ κουράζῃ πολὺ. Ἐνόμιζεν, ὅτι ἐξυπνοῦν κ' ἐγὼ ἀργά, ὅπως αὐτή. Ὅταν ὅμως ἔμαθην, ὅτι ἤμην πάντοτε ἐξυπνη εἰς τὰς ἕξ, καὶ δὲν ἠδύναμην πλέον νὰ κοιμηθῶ ἐκ νέου, ἐφάνη ἐπιεικὴς πρὸς τὸ ἐπαρχιωτικὸν αὐτὸ ἐλάττωμα. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν πρωί καὶ ἑσπέρας εἶμαι ἰδικὴ σου, ἀγαπητὴ μου Καμίλλη.

Ναί, τὴν ἀγαπῶ, τὴν ἀγαπῶ πολὺ, τὴν γραίαν αὐτήν. Ἐχει μέγα δι' ἐμὲ θέλημα, καὶ τὸ κράτος, τὸ ὁποῖον ἀσκει ἐπὶ τοῦ πνεύματός μου, προέρχεται πρὸ πάντων ἐκ τῆς εἰλικρινείας καὶ τῆς καθαρότητος τοῦ ἰδικοῦ τῆς. Ἐχει βεβαιῶς προλήψεις, καὶ ἰδέας πολλὰς, τὰς ὁποίας οὔτε ἔχω οὔτε θὰ ἔχω ποτὲ μου· ἀλλὰ δὲν τὰς ὑποκρίνεται· καὶ αἱ ἀντιπάθειαι, τὰς ὁποίας ἐκφράζει, δὲν τρομάζουν, διότι καὶ αὐταὶ αἱ προκαταλήψεις τῆς εἶνε πλήρως χρηστότητος καὶ καλῆς πίστεως.

Ἐπειτα ἀπὸ τριῶν ἡδὴ ἐβδομάδων, καθ' ἃς βλέπω τὸν μεγάλον κόσμον—διότι ἡ μαρκησία, χωρὶς νὰ δίδῃ ἑορτάς, δέχεται πολλὰς ἐπισκέψεις καθ' ἑσπέραν—παρατηρῶ γενικὴν τινα ἀσημότητα καὶ οὐδαμινότητα, τὴν ὁποίαν οὐδέποτε εἶχα φαντασθῆ ἐκ τοῦ βάθους τῆς ἐπαρχίας μου. Σὲ βεβαιῶ, ὅτι μεθ' ὅλους τοὺς καλοὺς των τρόπους καὶ μὲ τὴν καθ' ἐπιφάνειαν ὑπεροχὴν των,

οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ εἶνε φοβερὰ ἀσήμαντοι. Δὲν ἔχουν πλέον γνώμην περὶ οὐδενὸς πράγματος, παραπονοῦνται δι' ὅλα καὶ δι' οὐδὲν εὐρίσκουν θεραπείαν. Κακολογοῦν ὅλον τὸν κόσμον καὶ τὰ ἔχουν μὲ ὅλους καλὰ· ἀγανάκτησις δὲν ὑπάρχει πλέον ἀλλὰ μόνον κακολογία. Προλέγουσιν ὅμως ἀδικόπως τρομερὰς καταστροφάς, καὶ ζῶσιν ὡς ἂν ἀπήλαυον πληρυστάτην ἀσφάλειαν. Εἶνε κενοὶ καὶ κούφοι ὡς ἡ ἀβεβαιότης, ὡς ἡ ἀδυναμία, ἐν μέσῳ δὲ τῶν τεταραγμένων αὐτῶν πνευμάτων καὶ τῶν τετριμμένων πεποιθήσεων ἀγαπῶ τὴν γραίαν αὐτὴν μαρκησίαν, ἣτις ἔχει τὸσον ἀνυποκρίτους τὰς ἀντιπαθείας τῆς καὶ εἶνε τὸσον εὐγενῶς εὐπρόσιτος εἰς πάντα συμβιβασμόν. Μοῦ φαίνεται ὅτι βλέπω πρόσωπόν τι τοῦ ἄλλου αἰῶνος, θηλυκόν τινα δοῦκα Σαιν-Σιμών, τηροῦντα τὸ σέβας τῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ θρησκείας καὶ οὐδόλως ἐννοοῦντα τὴν ἰσχὴν τοῦ χρήματος, ἐναντίον τῆς ὁποίας τοσοῦτον ἀσθενῶς καὶ τοσοῦτον ψευδῶς διαμαρτύρονται οἱ περὶ αὐτόν.

Εἰξεύρεις δὲ πόσον, τὸ καθ' ἐμὲ, μ' ἀρέσει ἡ καταφρόνησις τῶν χρημάτων! Αἱ δυστυχίαι μου δὲν μὲ μετέβαλον, διότι δὲν ὀνομάζω χρῆμα τὸ ἱερὸν αὐτὸ πράγμα, τὸν μισθὸν τὸν ὁποῖον κερδίζω ὑπερηφάνως καὶ κἄπως ἀλαζόνως, τὴν στιγμὴν αὐτήν. Αὐτὸ εἶνε καθήκον, εἶνε ἐξασφάλισις τῆς τιμῆς. Καὶ ἡ πολυτέλεια αὐτῆ, ὅταν εἶνε συνέχεια ἢ ἀμοιβὴ βίου ἀνωτέρου, δὲν μοῦ ἐμπνέει τὴν φιλοσοφικὴν ἐκείνην περιφρόνησιν, ἣτις ἐγκρύπτει πάντοτε ὀλίγον φθόνον. Ἀλλ' ὁ πλοῦτος δὲ ἐπιζητούμενος, ὁ ποθούμενος, ὁ ἐπιδιωκόμενος καὶ ἀγοραζόμενος ἀντὶ πάσης τιμῆς διὰ κενοδοξίαν συνοικεσιῶν, δι' εὐστροφίας τῆς πολιτικῆς συνειδήσεως, διὰ κληρονομικῶν οἰκογενειακῶν ῥαδιουργιῶν, αὐτὸ ἀναντιρρήτως εἶνε τὸ ῥυπαρὸν χρῆμα, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο φρονῶ κ' ἐγὼ ὅπως ἡ μαρκησία, ἣτις οὐδέποτε συγχωρεῖ τοὺς ἐκ συμφέροντος ἀσυμφώνους γάμους, καὶ πᾶσαν ἄλλην ταπεινώσιν δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν.

Διὰ τοῦτο δὲ ἡ μαρκησία βλέπει καθ' ἐκάστην, χωρὶς λύπην καὶ χωρὶς τρόμον, νὰ πίπτῃ εἰς τὸ βράθρον ὅλη τῆς ἡ περιουσία. Σοῦ ὠμίλησα ἤδη περὶ τούτου. Σοῦ εἶπα ὅτι ὁ δοῦξ Ἀλερίας ὁ πρῶτός τῆς υἱός, τὴν κατέστρεψε, ἐνῶ ὁ δεῦτερος, ὁ μαρκησίος, ὁ υἱός τοῦ τελευταίου τῆς συζύγου τὴν ἐπεριποιεῖτο διὰ πάσης θεραπείας κ' ἐχορήγει ἀφθόνως, ἵνα καθιστᾷ τὸν βίον τῆς ὅλως ἄνετον.

Πρέπει νὰ σοῦ ἠμιλήσω τώρα περὶ τῶν δύο αὐτῶν κυρίων, περὶ τῶν ὁποίων ὀλίγας μόνον λέξεις σοὶ ἔγραψα μέχρι τοῦδε. Τὸν μαρκησίον εἶδον τὴν πρώτην εὐθύς ἡμέραν τῆς ἐγκαταστάσεώς μου. Καθ' ἡμέραν, ἀπὸ τῆς, μεσημβρίας μέχρι τῆς μιᾶς, καὶ καθ' ἑσπέραν ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης μέχρι τοῦ μεσονυκτίου ἔρχεται εἰς τῆς μητρός του. Ἐκτὸς δὲ τούτου γευματίζει ἐκεῖ

πολύ συχνά. Ἐλαβα λοιπὸν τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὸν παρατηρήσω, καὶ πιστεύω ὅτι τὸν γνωρίζω ἤδη ἀρκετὰ καλά.

Εἶνε νέος ἀνὴρ, ὅστις μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν ὑπῆρξε νέος. Ἔχει ὑγίαν ἀδύνατον, καὶ τὸ πνεῦμά του, τὸ ὁποῖον εἶνε ὑψηλὸν καὶ πολὺ καλὰ μορφωμένον, φαίνεται παλαιὸν ἐναντίον λύπης κρυφίας ἢ φυσικῆς τινος τάσεως πρὸς τὴν μελαγχολίαν. Ἀδύνατον νὰ ἔχη τις ἐξωτερικὸν ὀλιγώτερον ἔκτακτον ἐκ πρώτης ἀπόψεως καὶ συμπαθέστερον καθ' ὅσον ἀποκαλύπτεται ἡ φυσιογνωμία του. Δὲν εἶνε οὔτε ὑψηλὸς οὔτε κοντός· οὔτε εὐμορφος, οὔτε ἄσχημος. Ἡ ἐνδυμασία του δὲν εἶνε οὔτε ἐπιμελημένη οὔτε παρημελημένη. Φαίνεται ὅτι ἔχει φυσικὴν ἀποστροφὴν πρὸς πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ ἐλύκη τὴν προσοχὴν τῶν βλεμμάτων. Ἐν τούτοις παρατηρεῖ τις ἀμέσως ὅτι δὲν εἶνε κοινὸς ἄνθρωπος. Αἱ ὀλίγαι λέξεις, τὰς ὁποίας σοῦ λέγει, ἔχουσι λεπτὸν καὶ βαθύ τὸ νόημα, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του, ὁσάκις δὲν τοὺς στενοχωρῇ ἢ δειλιά, εἶνε τόσον ὠραῖοι, τόσον ἀγαθοί, τόσον νοήμονες, ὥστε μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν ἀπῆντησα ἄλλους ὁμοίους.

Ἡ πρὸς τὴν μητέρα του διαγωγή του εἶνε θαυμασία καὶ τὸν χαρακτηρίζει ὀλόκληρον. Ἐδαπάνησε πολλὰ ἑκατομμύρια, ὀλόκληρον τὴν ἰδίαν του περιουσίαν, διὰ νὰ πληρώσῃ τὰς τρέλλας τοῦ πρωτοτόκου, χωρὶς κἄν νὰ συνοφρωθῇ, ἀδιστακτικῶς, χωρὶς παρατήρησιν, χωρὶς λύπην ἢ ἀγανάκτησιν. Ὅσον ἡ μήτηρ του ὑπῆρξεν ἀσθενής πρὸς τὸν ἀχάριστον καὶ μισητὸν ἐκεῖνον υἱόν, τόσον ὁ μαρκήσιος ἐφάνη φιλόστοργος καὶ πλήρης ἀφοσιώσεως. Βλέπεις, ὅτι ἀδύνατον εἶνε νὰ μὴ ἐκτιμῆσῃ τις τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, καὶ τὸ κατ' ἐμὲ αἰσθάνομαι πρὸς αὐτὸν εἶδος τι σεβασμοῦ.

Ἐκτὸς δὲ τούτου ἔχει πολὺ εὐάρεστον τὴν συναναστροφὴν. Οὐδέποτε σχεδὸν ἡμιλεῖ μεταξὺ πολλῶν μεταξὺ οἰκείων ἄλλως, καὶ ἀφου νικήσῃ τὴν συστολήν του, λαλεῖ μὲ πολὺ θέλητρον. Δὲν εἶνε ἀπλῶς πεπαιδευμένος, ἀλλὰ πολυμαθέστατος. Νομίζω ὅτι πάντα ἀνέγνωσε, διότι ἐφ' οἰοῦνδήποτε θέματος τὸν προκαλέσῃ τις, ἡμιλεῖ σπουδαίως καὶ φαίνεται ὅτι ἐνεβάθυνε. Ἡ συνομιλία του εἶνε τόσον ἀναγκαία εἰς τὴν μητέρα του, ὥστε ὁσάκις ὑπόθεσις τις παρεμποδίζῃ ἢ βραχύνη τὴν συνήθη του ἐπίσκεψιν, εἶν' ἐκεῖνη ἀνήσυχος καὶ ἀμίλητος ὅλην τὴν ἐπίλοιπον ἡμέραν.

Τὸ κατ' ἀρχὰς ὅταν τὸν ἔβλεπον εἰσερχόμενον τὸ πρωτὸ εἰς τῆς μητρὸς του, ἀπεσυρόμην ἐκ διακρίσεως, τόσῳ μᾶλλον ὅσον καὶ αὐτὸς ὁ ἀνώτερος ἄνθρωπος καὶ ἐπομένως καθ' ὑπερβολὴν μετριόφρων, ἐφαίνετο πσοῦμένος τὴν παρουσίαν μου. Τοῦτο βεβαίως μ' ἔτιμα πολὺ. Ἀλλὰ μετὰ τρεῖς τέσσαρας ἡμέρας ἐνεθαρρύνθη τόσον, ὥστε

μὲ ἠρώτητε προσηγῶς διαπὶ μὲ ἔτρεπεν εἰς φυγὴν. Δὲν θὰ ἐνόμιζα τοῦτο ἀρκετόν, ἵνα μείνω καὶ στενοχωρῶσω ὅπωςδήποτε τὰς μεταξὺ μητρὸς καὶ υἱοῦ διαχύσεις· ἀλλὰ μὲ παρεκάλεσε καὶ αὐτὴ νὰ μὴ ἀναχωρῶσω, καὶ ἐπέμεινε μάλιστα, καὶ μοὶ ἔδωκε κατόπιν καὶ τὸν λόγον, μὲ τὴν συνήθη τῆς εἰλικρίνειαν. Ἴδου ὁ παράδοξος αὐτὸς λόγος:

—Ὁ υἱὸς μου, μὲ εἶπεν, εἶνε πνεῦμα μελαγχολικόν· ἐγὼ δὲν ἔχω αὐτὸν τὸν χαρακτήρα. Εἶμαι σκυθρωπὴ ἢ ζωηρά, ἀλλ' οὐδέποτε ρεμβώδης, καὶ ὁ μελαγχολικὸς ρεμβασμὸς τῶν ἄλλων μὲ πειράζει· τοῦ υἱοῦ μου μὲ λυπεῖ, μὲ ἀνησυχεῖ. Ποτὲ δὲν κατώρθωσα νὰ τὸν συνειθίσω. Ὅταν τὸ ἐσπέρας μὲ περικυκλοῦσι δεκαπέντε ἢ εἰκοσὶν ἄνθρωποι, εἶνε κατευχαριστημένους, καὶ ἀποσύρεται εἰς μίαν γωνίαν. Δὲν ἀπολαύω δὲ πραγματικῶς τὸ πνεῦμά του, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν μόνην μου εὐτυχίαν καὶ εὐχαρίστησιν, εἰμὴ ὁσάκις εἶνε παρὼν τρίτος τις, καὶ ἰδίως ἄνθρωπος δικεκριμένος. Τότε ὁ μαρκήσιος ἀποφασίζει νὰ γείνη εὐχάριστος, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐξ ἀβροφροσύνης, ἔπειτα κατ' ὀλίγον ἐκ φιλαυτίας, μολονότι οὐδὲ κἄν τὸ αἰσθάνεται. Ἐν ὀλίγοις, εἶνε ἄνθρωπος ὅστις ἔχει ἀνάγκην νὰ περιπαῖται ἀπὸ τοὺς διαλογισμοὺς του. Εἶνε δὲ τόσον περιποιητικὸς πρὸς ἐμέ, ὥστε οὔτε τὸ δικαίωμα οὔτε τὴν θέλησιν ἔχω νὰ κάμω ἐγὼ αὐτὸν τὸν ἀγῶνα· ἐνῷ ἡ παρουσία τρίτου τινὸς προσώπου, τὸ ὁποῖον φαίνεται μόνον ὅτι τὸν ἀκούει, χωρὶς νὰ ἡμιλῇ, τὸν ἀναγκάζει νὰ ἡμιλῇ ὀλίγον, διότι φοβεῖται μὲν μήπως φανῇ σχολαστικὸς, ἡμιλῶν πολλά, φοβεῖται ὅμως περισσώτερον μὴ φανῇ προσπεποιημένος μένων βυθισμένος εἰς τὰς σκέψεις του. Διὰ τοῦτο, ἀγαπητῆ μου, μᾶς κάμνετε μεγάλην χάριν, καὶ εἰς τοὺς δύο μας, νὰ μὴ μᾶς ἀφίνετε παρὰ πολὺ μόνους.

—Ἐν τούτοις, κυρία, τῆς ἀπῆντησα, ἂν ἔχετε τυχὸν νὰ ἡμιλήσετε ὅπως ἰδιαίτερα πράγματα, πῶς νὰ τὸ μαντεύσω;

Μοῦ ὑπεσχέθη τότε, ἂν αὐτὸ συμβῇ, νὰ μὲ εἰδοποιήσῃ ἐρωτῶσά με, ἂν τὸ ἐκκρεμὲς δὲν πηγαίνει ὀπίσω.

Γ'.

Συνέχεια τῆς πρὸς τὴν Κ. Ἐδθέρ ἐπιστολῆς.

Ἐξακολουθῶ τὴν ἐπιστολήν μου, τὴν ὁποίαν ὁ ὕπνος μὲ ἠνάγκασε χθὲς νὰ διακόψω. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε μόνον ἐννέα ἢ ὅρα, καὶ δὲν βλέπω τὴν μαρκησίαν πρὸ τῆς μεσημβρίας, ἔχω καιρὸν νὰ συμπληρώσω ὅλας τὰς λεπτομερείας, αἱ ὁποῖαι θὰ σοὶ δώσουν ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τῆς θέσεώς μου.

Μοὶ φαίνεται ὅμως ὅτι ἀρκετὰ σοῦ περιέγραψα τὸν μαρκησίον, καὶ ὅτι δύνασαι κάλλιστα νὰ τὸν

φαντασθῆς. Διὰ ν' ἀπαντήσω δὲ εἰς ὅλας σου τὰς ἐρωτήσεις, θὰ σοῦ εἰπῶ πῶς περνοῦν αἱ ἡμέραι μου.

Τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον ἦτο κάπως βαρῦ, σοῦ τὸ ἐξομολογοῦμαι τόρα ὅτε κατώρθωσα μίαν ἀναγκαίαν τροποποίησιν. Ἡξέυρεις πόσῃ ἀνάγκῃ ἔχω κινήσεως, καὶ πόσον ἐνεργητικὴ ἦτο ἡ ζωὴ μου ἀπὸ τὴν ἡλικίαν ἐξ ἑτῶν. Ἄλλ' ἐδῶ δυστυχῶς οὔτε οἰκίαν εἶχα νὰ συγυρίσω καὶ νὰ διατρέξω ἑκατοντάκις τῆς ἡμέρας, οὔτε παιδιὰ νὰ περιπατήσω καὶ νὰ παίξω μαζύ των, οὔτε κἂν ἓνα σκύλον νὰ τρέξω μαζύ του ἐπὶ προφάσει ὅτι τὸν διασκεδάζω. Ἡ μαρκησία ἀποστρέφεται τὰ ζῶα. Ἐξέρχεται δὲ μόνον ἀπαξ ἢ δις τῆς ἐβδομάδος, καὶ διατρέχει ἐφ' ἀμάξης τὴν λεωφόρον τῶν Ἡλυσίων. Τοῦτο ὀνομάζει κίνησιν. Ἀσθενὴς καὶ μὴ δυναμένη ν' ἀναβαίνει τὴν κλίμακα, ἀν δὲν στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ὑπηρετοῦ, — πρᾶγμα τὸ ὅποιον φοβεῖται πολὺ, διότι τὴν ἀφήκαν ποτὲ νὰ πέσῃ — δὲν ἀνταποδίδει ἐπισκέψεις. Διάγει τὴν ζωὴν της δεχομένη. Ὁλη της ἡ ἐνεργητικότης, ὅλος ὁ χυμὸς οὕτως εἰπεῖν τῆς ζωῆς της, εἶνε εἰς τὴν κεφαλὴν της καὶ εἰς τοὺς λόγους της. Ὁμιλεῖ ὠραϊότατα καὶ τὸ γνωρίζει· ἀλλὰ δὲν ὑπερρηφανεύεται δι' αὐτό, καὶ συλλογίζεται μᾶλλον νὰ εἴπῃ τὰς ιδέας καὶ τὰ αἰσθημάτα της παρὰ ν' ἀκούσθῃ.

Εἶνε, ὡς βλέπεις, φύσις ἐνεργὸς καὶ ἔχει παρὰδοξον ζῆσιν εἰς τὰς γνώμας της ἐπὶ παντὸς πράγματος, καὶ ἐπὶ ἐκείνων ἀκόμη ἅτινα εἰς ἐμὲ φαίνονται πάντῃ ἀδιάφορα. Δὲν φαίνεται νὰ ὑπῆρξε ποτέ της εὐτυχῆς· δὲν εἶνε δὲ καὶ εὐκολὸς ἡ εὐτυχία ὡς τὴν θέλει, καὶ μ' ὄλον τὸ γόητρον αὐτῆς, θὰ ἦτο ἀληθὴς κόπος διαρκῆς καὶ ἀδιάλειπτος μετ' αὐτῆς συμβίωσις. Αἱ χεῖρες της εἶν' ἐντελῶς ἀργαί· ἔχει ἐν τούτοις ἰκανῶς ὀξείαν τὴν ὄρασιν καὶ τοὺς δακτύλους εὐκινήτους ἀκόμη, διότι παίζει πολὺ καλὰ κλειδοκῦμβαλον. Ἄλλ' ἀποστρέφεται πᾶν ὅ,τι διακόπτει τὸν διάλογον, καὶ οὔτε μουσικὴν οὔτε ἀνάγνωσιν μοῦ ἐζήτησε μέχρι τοῦδε. Λέγει ὅτι ἐπιφυλάττει τὴν ἰκανότητά μου διὰ τὴν ἐξοχὴν, ὅπου ἔχει ὀλιγώτερον κόσμον, καὶ ὅπου μεταβαίνομεν μετὰ δύο μῆνας. Δὲν βλέπω τὴν ὥραν τότε θὰ ὑπάγωμεν, διότι ὁ φυσικὸς ἐδῶ βίος εἶνε πολὺ περιωρισμένος. Ἐπειτα ἡ ἀγαθὴ αὐτὴ μαρκησία ἔχει συνήθειαν νὰ ζῆ ἐντὸς θερμοκρασίας ἀληθῶς ἀφρικανικῆς. Εἶνε δὲ γεμάτη ἀπὸ ἀρώματα καὶ τὸ δωμάτιόν της πληρὲς πάντοτε ἀνθῶν μὲ ὀσμὴν βαρυτάτην. Εἶνε εὐμορφον τὸ θέαμα, ἀλλὰ καταντᾷ νὰ μὴν ἡμπορῇ τις ν' ἀναπνεύσῃ.

Ἐκτὸς τούτου πρέπει νὰ μένη τις ἀργὸς ὡς αὐτή. Ἐδοκίμασα τὸ κατ' ἀρχὰς νὰ κεντῶ πλησίον της· ἀλλ' εἶδα εὐθύς ὅτι τῆς ἐπέειραζε τὰ νεῦρα. Μὲ ἡρώτα ἀν εἶχα ἡμερομίσθιον νὰ κερδήσω, ἀν ἡ ἐργασία μου ἦτο πολὺ κατεπείγουσα,

πολὺ ἀναγκαία, καὶ μὲ ἀπησχόλει κάθε στιγμὴν, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἀφήσω τὴν ἐργασίαν μου ἥτις τὴν ἐτάραττε. Τέλος ἠναγκάσθη νὰ τὴν παραιτήσω, διότι ἀλλῶς θὰ ἠσθένει. Μὲ ἠχαρίστησε δι' αὐτό, καὶ διὰ νὰ προλάβῃ πᾶσαν νέαν μου ἀπόπειραν, μοῦ ἐξήγησεν ἀφελῶς τὰς ιδέας της. Ἰσχυρίζεται ὅτι αἱ γυναῖκες, αἱ ὅποιαὶ ἀσχολοῦν τὰς χεῖράς των καὶ τοὺς ὀφθαλμούς των εἰς ἐργόχειρα, δαπανοῦν εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν πολὺ περισσότερον πνεῦμα παρ' ὅσον φαντάζονται. Τοιοῦτοτρόπως, λέγει, ἀποκτινοῦνται διὰ ν' ἀποφεύγουν τὴν πλῆξιν τῆς ζωῆς. Ἐννοεῖ τὸ πρᾶγμα μόνον διὰ τὰς πτωχὰς καὶ τὰς καταδίκους. Ἐπειτα διώρθωσε κάπως τοὺς λόγους της, προσθέτουσα ὅτι τὸ ἐργόχειρον μὲ καθίστα ὁμοίαν μὲ θαλαμηπόλον, καὶ ὅτι ἐπεθύμει νὰ φαίνωμαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὁποίους δέχεται φίλην της μᾶλλον καὶ σύντροφόν της. Μὲ ἀναγκάζει λοιπὸν νὰ ὁμιλῶ, καὶ μὲ ἐρωτᾷ συχνότατα διὰ νὰ μὲ κάμῃ νὰ δεικνύω τὸ πνεῦμά μου, πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ἀποφεύγω, διότι διόλου δὲν αἰσθάνομαι νὰ ἔχω πνεῦμα, ὅταν μὲ βλέπουν καὶ μὲ ἀκούουν.

Κάμνω ἐν τούτοις ὅ,τι δύναμαι διὰ νὰ κινουμαι κἄπως, καὶ λυποῦμαι πολὺ, ὅτι ἡ γραῖα μου φίλη, ἀφοῦ φίλην μὲ θέλει, δὲν δέχεται νὰ τῆς κάμω τὴν ἐλαχίστην ὑπηρεσίαν. Τούναντιον, καλεῖ τὴν θαλαμηπόλον της, διὰ νὰ τῆς δώσῃ τὸ μανδῆλιόν της, ἀν τῆς πέσῃ χαμαὶ καὶ δὲν προφθάσῃ νὰ τὸ ἀρπάσῃ, καὶ μὲ μέμφεται μᾶλλον διὰ τὴν ὑπερβολικὴν μου ἀφοσίωσιν, χωρὶς νὰ βλέπῃ πόσον ὑποφέρω, διότι μοῦ λείπει οἰαδήποτε ἀφοσίωσις ἀφορμῇ.

Ἀπορεῖς βεβαίως, διατὶ μὲ προσέλαβεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της. Νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ. Δὲν δέχεται πρὸ τῶν τεσσάρων· ἕως τότε δέ, ἅμα δηλαδὴ ἀναχωρήσῃ ὁ μαρκῆσιος, ἀκούει τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐφημερίδων καὶ κάμνει τὴν ἀλληλογραφίαν της. Ἐγὼ δέ, ἐννοεῖται, τῆς ἀναγινώσκω καὶ τῆς γράφω. Διατὶ δὲν ἀναγινώσκει οὔτε γράφει μόνη, ἀγνοῶ, ἐνῶ δύναται κάλλιστα νὰ τὸ κάμῃ. Ὑποθέτω ὅτι ἀποστρέφεται φοβερὰ τὴν μοναξίαν, καὶ ὅτι δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ πολεμήσῃ τὴν φρίκην, τὴν ὁποίαν τῆς ἐμπνέει δι' ἀσχολίας οἰαδήποτε. Ἐχει βεβαίως ἐντὸς της κἄτι τί ἀλλόκοτον, τὸ ὅποιον δὲν φαίνεται, κρυπτόμενον εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας της ἢ τοῦ ἐγκεφάλου της. Ἴσως εἶνε ὄργανισμὸς τὸν ὅποιον διέστρεψαν κἄπως αἱ ἐξωτερικαὶ σχέσεις. Δὲν τὴν ἐδίδαξαν ἴσως νὰ ἐργάζεται, καὶ δὲν δύναται πιθανῶς οὐδὲ νὰ σκεφθῇ κἂν ὁσάκις εἶνε μόνη.

Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ὅταν τὴν μεσημβρίαν εἰσέρχωμαι εἰς τὸ δωμάτιόν της, τὴν εὐρίσκω ὅλως διόλου διάφορον παρ' ὅ,τι τὴν ἀφήκα τὴν προτεραίαν ἐν μέσῳ τῆς αἰθούσης της. Φαίνεται δὲ ὡς νὰ γηράσκη κατὰ δέκα ἔτη κατὰ πᾶσαν

νύκτα. Ἡξεύρω ὅτι αἱ θαλαμηπόλοι τῆς τῆν στολίζου ἐπὶ πολλὰς ὥρας, κατὰ τὰς ὁποίας οὐδ' ἀποτείνει κἀν πρὸς αὐτὰς τὸν λόγον, διότι περιφρονεῖ φοβερὰ τοὺς ἀνθρώπους ὅσοι ἔχουν χυδαίαν τὴν ὁμιλίαν. Τόσον τὴν στενοχωρεῖ ἡ παρουσία τῶν τάλαιπῶρων αὐτῶν ὑπηρετριῶν, — ἴσως δὲ πάσχει καὶ ἀϋπνίας τῶν ὁποίων ἡ πληθὺς θὰ εἶνε ἀπελπιστική, — ὥστε εἶνε κάτωχος καὶ σχεδὸν ἡμίκερος, ὅταν τὴν πλησιάζω. Ἀλλὰ μετὰ δέκα λεπτὰ οὐδὲ τῆς φαίνεται πλέον, ἐξυπᾶ, ἀναζῆ, καὶ ὅταν ὁ μαρκησίος ἔρχεται, ἀνεκτῆσεν ἤδη τὰ δέκα ἔτη, τὰ ὁποῖα ἔχασε τὴν νύκτα.

Ἡ ἀλληλογραφία τῆς, περὶ τῆς ὁποίας δὲν πρέπει νὰ σοῦ εἶπω τίποτε, μολονοίτι δὲν ἔχει κανέν μυστικόν, δὲν εἶνε ἀλληλογραφία ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τῆς θέσεώς τῆς, ἢ τῶν συμφερόντων τῆς. Εἶνε ἀπλὴ ἀνάγκη συνομιλίας μετὰ τῶν ἀπόντων φίλων τῆς. Εἶνε, λέγει, διάλογος καὶ αὐτός, ἀνταλλαγὴ ἰδεῶν, ποικιλία τῆς μόνης ἡδονῆς ἢ γνωρίζει, τῆς διαρκοῦς συγκοινωνίας πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἄλλου.

"Ἄς ἦνε. Τὸ κατ' ἐμέ, ἂν εἶχα ὥρας διαθεσίμους, δὲν θὰ τὰς ἀπῆσχόλουν βεβαίως τοιουτοτρόπως. Θὰ μ' ἤρσκε νὰ συναναστρέφωμαι μόνον ὅσους ἀγαπῶ· ἡ δὲ μαρκησία δὲν ἀγαπᾶ βεβαίως πολὺ τοὺς τεσσαράκοντα ἢ πενήκοντα, εἰς τοὺς ὁποίους γράφει, οὔτε τοὺς διακοσίους ἢ τριακοσίους, τοὺς ὁποίους δέχεται καθ' ἑβδομάδα.

Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τῶν ἰδικῶν μου ὀρέξεων, οὔτε θέλω νὰ ἐπικρίνω τὴν γυναῖκα, εἰς τὴν ὁποίαν παρεχώρησα τὴν ἐλευθερίαν μου. Θὰ ἦτο ἄνθρωπος, διότι, τὸ κάτω κάτω, ἂν δὲν ἐσεβόμην καὶ δὲν ἐτίμων αὐτὴν τὴν γυναῖκα, θὰ ἤμην ἐλευθέρη νὰ ζητήσω θέσιν ἄλλου. Ἐπειτα, καὶ ἂν ὑποτεθῆ, ὅτι μικρὰ τινα ἐλαττώματα δύναντ' ἐνόησε νὰ ψυχράνουν τὸ σέβας καὶ τὴν ὑπόληψιν μας, μὴ δὲν θὰ εὗρισκα παντοῦ τὰ αὐτὰ καὶ ἴσως χειρότερα; Δὲν ἔχω ἐπομένως λόγον νὰ παρατηρῶ μὲ τὸ μικροσκοπίον ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀπόφασιν ἔχω νὰ ὑποστῶ μὲ φιλοσοφικὴν γαλήνην καὶ φαιδρότητα. Ὡστε, ἀγαπητὴ μου ἀδελφὴ, ἂν μοῦ συμβῆ νὰ ἐπικρίνω ἢ περιπαίξω κανέν πρόσωπον ἢ πράγμα, εἰπέ ὅτι μοῦ ἐξέφυγε μετὰξὺ λόγων, καὶ ὅτι δὲν φυλάττομαι μαζὺ σου· ἀλλ' ἔσο βεβαία ὅτι τίποτε δὲν μὲ λυπεῖ πραγματικῶς.

Τὸ συμπέρασμα εἶνε, ὅτι ἐν τῇ ψυχῇ τῆς μαρκησίας ἐνυπάρχει κἄτι τι θερμόν, δυνατόν, εἰλικρινές ἐπομένως, τὸ ὁποῖον μοῖ ἐμπνέει ἀληθινὴν πρὸς αὐτὴν συμπάθειαν καὶ μοῦ καθιστᾶ εὐχάριστον τὴν φροντίδα τοῦ νὰ τὴν φαιδρύνω καὶ νὰ τὴν διασκεδάζω. Ἡξεύρω κάλλιστα, μὲ ὅ,τι καὶ ἂν λέγῃ, ὅτι εἶμαι πλησίον τῆς κἄτι τι χειρότερον ἀκολούθου. Εἶμαι δούλη ἀλλ' εἶμαι διότι τὸ θέλω, καὶ ἐπομένως αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτόν μου

ἐλεύθερον ὡς τὸν ἀέρα. Τί ἐλευθερώτερον ἢ τὸ πνεῦμα δεσμώτου ἢ προγεγραμμένου χάριν τῆς πίστεώς του;

Δὲν εἶχα σκεφθῆ ὅλ' αὐτὰ, ὅταν σὲ ἀφῆκα, ἀδελφὴ μου. Ἐνόμιζα ἀληθῶς ὅτι θὰ εἶχα πολλὰς πικρίας. Τώρα βλέπω, ὅτι ἐκτὸς τῆς ἐλλείψεως κινήσεως, ἧτις εἶνε φυσικὴ μόνον στέρησις, δὲν ὑπέφερα διόλου· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ στέρησις ἔθεραπεύθη πλέον, καὶ μὴ τὸ συλλογίζεσαι. Ἡναγκάσθην νὰ τ' ὁμολογήσω. Καὶ τώρα εἰμ' ἐλευθέρη νὰ πλαγιάζω ἐνωρίς, καὶ ἡμπορῶ νὰ περιπατῶ τὸ πρῶν εἰς τὸν κῆπον τῆς οἰκίας, ὅστις δὲν εἶνε μὲν ἐκτεταμένος, ἀλλ' ὅπου κατορθῶν νὰ κάμνω δρόμους μακρυνούς, συλλογιζομένη σὲ καὶ τὰς μεγάλας μας πεδιάδας, καὶ φανταζομένη ὅτι ἔχω ἀκόμη τριγύρω μου τὰ μικρὰ μας. Εἶν' εὐμορφον ὄνειρον, τὸ ὁποῖον δὲν ἠξεύρεις πόσον καλὸν μοῖ κάμνει.

Ἀλλὰ βλέπω ὅτι δὲν σοῦ εἶπα τίποτε ἀκόμη περὶ τοῦ Κ. Δουκὸς Ἐρχομαι λοιπὸν εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον.

Μόλις πρὸ τριῶν ἡμερῶν τὸν εἶδα τέλος πάντων. Σοῦ ὁμολογῶ ὅτι δὲν εἶχα μεγάλην ἀνυπομονησίαν. Αἰσθάνομαι ἀκουσίως ἐν εἶδος φρίκης πρὸς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ὅστις κατέστρεψε τὴν μητέρα του καὶ ἔχει, καθὼς λέγουσιν, ὅλα τὰ ἐλαττώματα. Τί νὰ σὲ εἰπῶ! Ἡ ἐκπληξίς μου ὑπῆρξε μεγάλη· καὶ διαρκεῖ μὲν ἀκόμη ἡ ἀποστροφή μου πρὸς τὸν χαρακτῆρά του, ἀλλ' ἀναγκάζομαι νὰ ὁμολογήσω ὅτι προσωπικῶς δὲν μοῦ εἶνε ἀντιπαθῆς, ὡς ἐφανταζόμην.

Τόσον τὸν ἐτρόμαξα, ὥστε ὑπέθετα ὅτι θὰ εἶχεν ὄνυχας καὶ κέρατα, ὡς διάβολος. Ἄκουσε ἐν τούτοις πῶς ἐπλησίασα αὐτὸν τὸν δαίμονα, χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζω. Πρέπει νὰ ἠξεύρης, ὅτι αἱ σχέσεις του πρὸς τὴν μητέρα του εἶνε πολὺ ἄτακτοι. Ἐβδομάδας πολλάκις καὶ μῆνας ὀλοκλήρους ἔρχεται καὶ τὴν βλέπει καθ' ἡμέραν. Ἐπειτα ἐξαφανίζεται, καὶ δὲν τὸν ἀκούει κανεὶς ἐπὶ μῆνας πάλιν καὶ ἐβδομάδας, ὅταν δὲ ἀναφαίνεται, κανεὶς δὲν γίνεται λόγος περὶ τοῦ πράγματος, ὡς ἂν ἡ ἀπουσία του διήρκει ἀπὸ τῆς χθὲς μόνον. Δὲν ἠξεύρω ἀκόμη τί φρονεῖ δι' ὅλ' αὐτὰ ἡ μαρκησία. Τὴν ἤκουσα πολλάκις ν' ἀναφέρει τὸν πρωτότοκόν της μ' ὄσσην γαλήνην καὶ προσοχὴν ὁμιλεῖ περὶ τοῦ μαρκησίου, ἐννοεῖς δὲ ὅτι οὔτε ἐτόλμησα νὰ ἐρωτήσω τὸ παραμικρὸν ἐπὶ ἀντικειμένου τόσοσιν λεπτοῦ. Ἄπαξ μόνον εἶπεν ἐνώπιόν μου, χωρὶς κανέν σχολίον, ὅτι πρὸ μικροῦ σοὶ ἔλεγον περὶ τῆς ἀταξίας τῶν ἐπισκέψεών του.

Ἐπερίμενα νὰ τὸν ἰδῶ καμμίαν ἡμέραν ἐξαφνικῶς, ἀλλ' οὐδὲ κἀν τὸ ἐσυλλογιζόμην, ὅτε μίαν ἡμέραν, εἰσερχομένη μετὰ τὸ γεῦμα εἰς τὴν αἴθουσαν, διὰ νὰ ἰδῶ, κατὰ τὴν συνήθειάν μου, ἂν ἦσαν ὅλα τακτοποιημένα κατὰ τὰς διαθέσεις τῆς μαρκησίας, δὲν ἐπρόσεξα ἕνα κύριον,

ὅστις ἐκάθητο εἰς μίαν γωνίαν, βυθισμένος ἐντὸς τοῦ ἀνακλίντρου. Ἀφοῦ ἡ μαρκησία γευματίσῃ, πηγαίνει εἰς τὸ δωμάτιόν της, ὅπου αἱ θαλαμηπόλοι της τὴν ψιμυθιώνου ὀλίγον, μένει δὲ ἐκεῖ ἐν τέταρτον περίπου τῆς ὥρας, ἐνῶ ἐγὼ ἐπιθεωρῶ τὰς λυχίας καὶ τὰς φυτοδόχας τῆς αἰθούσης. Κατεγινόμεν λοιπὸν εἰς τὸ σοβαρὸν αὐτὸ ἔργον, καὶ ὠφελουμένη ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν τὴν ὁποίαν εἶχα νὰ κινηθῶ, περιεφερόμην γρήγορα εἰς τὴν αἴθουσαν κ' ἔτραγώδουν ἐν ἄσμα τοῦ τόπου μας, ὅτε εὐρέθην αἴφνης ἀπέναντι δύο μεγάλων κυανῶν ὀφθαλμῶν, ἐκτάκτου διαυγείας Ἐχαιρίτισα ζητοῦσα συγγνώμην. Ἐκεῖνος ἠγέρθη καὶ μοὶ ἐζήτησε ἐπίσης συγγνώμην, ἐγὼ δὲ ἠναγκασμένη νὰ τοῦ κάμω ὑποδοχὴν καὶ μὴ γνωρίζουσα τί νὰ εἰπῶ εἰς πρόσωπον νέου, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ὡς νὰ μὲ ἠρώτα ποία ἤμην, ἐπροτίμησα νὰ μὴν εἰπῶ τίποτε.

Ὁ κύριος εἶχεν ἐγερθῆ, ὡς σοῦ εἶπα, καὶ στηρίζας τὰ νῶτά του εἰς τὴν ἐστίαν μὲ παρηκολούθει διὰ τῶν βλεμμάτων του, μὲ ἦθος εὐμενείας μᾶλλον ἢ ἀπορίας. Εἶνε ἀνὴρ ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ὀλίγον παχύς, μὲ πρόσωπον μέγαν καὶ, τὸ παραδοξότερον μὲ φυσιογνωμίαν ὠραισιώτην. Δὲν γίνεται ἔκφρασις γλυκύτερα, προσηνεστέρα, ἀφελεστέρα μάλιστα. Ὁ ἦχος τῆς φωνῆς του εἶνε ἐσβεσμένος καὶ συμπαθής, ἡ δὲ προφορὰ του καθὼς καὶ οἱ τρόποι του ἀληθῶς διακεκριμένοι. Προσθέτω μάλιστα, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα κινήματα αὐτοῦ τοῦ κροταλίου ὄφως ἔχουσι κατὰ μαγευτικὸν καὶ ὅτι τὸ μειδιάμα του εἶνε μειδιάμα παιδίου.

Τὸ ἐξηγεῖς σὺ αὐτό; τὸ κατ' ἐμέ, τόσον ὀλιγον ὑπώπτευα τὴν ἀλήθειαν, ὥστε ἐπλησίασα εἰς τὴν ἐστίαν, αἰσθανομένη οὕτως εἰπεῖν ὅτι μὲ εἴλκυε τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο βλέμμα, καὶ ἐτοίμη νὰ τοῦ ἀπαντήσω εὐμενέστατα, ἂν μοὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον. Ἐφαίνετο ἐπιθυμῶν ν' ἀνοίξῃ ὀμίλιαν καὶ τὸ ἔκαμην εὐθύς χωρὶς περιστροφάς.

— Ἡ δεσποινὶς Ἐσθῆρ εἶνε ἀσθενής; μοὶ εἶπε διὰ τῆς γλυκείας του φωνῆς καὶ μὲ τόνον εὐγενέστατον.

— Ἡ δεσποινὶς Ἐσθῆρ δὲν εἶνε πλέον ἐδῶ πρὸ δύο μηνῶν, ἀπήνητσα. Δὲν τὴν ἐγνώρισα τὴν ἀντικατέστησα ἐγὼ.

— Ἀδύνατον.

— Μὲ συγχωρεῖτε, μάλιστα.

— Εἰπέτε λοιπὸν ὅτι τὴν διεδέχθητε! Ἡ ἀνοιξὶς δὲν ἀντικαθιστᾷ τὸν χειμῶνα, ἀλλὰ τὸν κάμνει νὰ λησμονηθῇ.

— Ἐχει ὅμως καὶ ὁ χειμῶν τὰ καλά του.

— Ὡ, δὲν τὴν ἐγνώρισατε σεῖς τὴν Ἐσθῆρ ἢ το δριμεῖα ὡς ἀνεμος χειμερινός, καὶ ὅταν ἐπλησίαζε ἠσθάνετο κανεὶς ρευματισμούς.

Καὶ ἤρχισε νὰ ζωγραφίζῃ τὴν πτωχὴν αὐτὴν

Ἐσθῆρ φαιδρότατα, χωρὶς πικρίαν, ἀλλὰ τόσον κωμικῶς, ὥστε δὲν κατῴρθωσα νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα.

— Δόξα τῷ θεῷ, προσέθηκε. Σεῖς γελᾶτε. Ἦ ἀκουσθῆ λοιπὸν καὶ ὀλίγος γέλως εἰς αὐτὴν τὴν οἰκίαν. Γελᾶτε τοῦλάχιστον συχνά;

— Ὡ, ναί, ὅταν ὑπάρχῃ ἀφορμή.

— Διὰ τὴν Ἐσθῆρ δὲν ὑπῆρχεν ἀφορμή. Ἐπειτα, εἶχε καὶ δίκαιον ἂν ἐγέλα θὰ ἐφαίνοντο τὸ δόντια της. Ἐλάτε μὴ κρύπτετε τὰ ἰδικά σας. Τὰ εἶδα, καὶ ἐν τούτοις δὲν σᾶς εἶπα τίποτε. Δὲν γνωρίζω ἀνοητότερον πρᾶγμα ἀπὸ τὰς φιλοφρονήσεις. Εἶναι αὐθάδεια νὰ σᾶς ἐρωτήσω τὸ ὄνομά σας;.. Ἄλλ' ὄχι, μὴ μοῦ τὸ εἰπῆτε. Τὸ ὄνομα τῆς Ἐσθῆρ τὸ εἶχα μαντεύσει. Τὴν εἶχα βαπτίσει Ρεβέκκαν. Ἐμυρίσθην, βλέπετε, τὴν φυλήν. Ἦθελα νὰ μαντεύσω καὶ τὸ ἰδικόν σας.

— Ἐλάτε, μαντεύσατε.

— Τὸ ὄνομά σας θὰ εἶνε... κανὲν ἀληθῶς γαλλικὸν ὄνομα, Λουίζα, Λευκή, Καρλόττα;

— Τὸ ἠύρατε ὀνομάζομαι Καρολίνα.

— Βλέπετε; Καὶ ἔρχεσθε ἀπὸ ἐπαρχίαν;

— Ἀπὸ χωρίον.

— Μπᾶ! καὶ πῶς δὲν ἔχετε κόκκινα χέρια;

Σᾶς ἀρέσκει νὰ ἦσθε εἰς τοὺς Παρισίους;

— Διόλου.

— Στοιχηματίζω ὅτι οἱ γονεῖς σας σᾶς ἠνάγκασαν.

— Ὡ, ὄχι, κανεὶς δὲν μὲ ἠνάγκασε.

— Ἀλλὰ πλήττετε ἐδῶ ὁμολογήσατε ὅτι πλήττετε.

— Ποσῶς δὲν πλήττω ποτέ.

— Δὲν εἰσθε εἰλικρινής.

— Σᾶς ὀρκίζομαι.

— Τότε εἰσθε λοιπὸν πολὺ... λογική;

— Τὸ καυχῶμαι.

— Θετικὴ ἴσως;

— Ὅχι.

— Ρωμαντικὴ λοιπὸν;

— Οὔτε.

— Ἀλλὰ τί;

— Τίποτε.

— Πῶς τίποτε;

— Τίποτε τὸ ὁποῖον ν' ἀξίξῃ τὴν ἐλάχιστην προσοχὴν. Ἠξέυρω ν' ἀναγινώσκω, νὰ γράφω καὶ νὰ ἀριθμῶ. Παίζω ὀλίγον κλειδοκῦμβalon. Εἶμαι πολὺ εὐπειθής, ἐκτελῶ εὐσυνειδήτως τὸ καθήκον μου καὶ αὐτὰ εἶνε ὅσα μοῦ ἀναγκασιῶν διὰ τὴν ἐδῶ θέσιν μου.

— Λοιπὸν νὰ σᾶς εἰπῶ; Δὲν γνωρίζετε τὸν ἑαυτὸν σας; ἔχετε πνεῦμα καὶ ψυχὴν ἐξαιρετον.

— Νομίζετε;

— Εἶμαι βέβαιος. Ἐγὼ βλέπω ἀμέσως καὶ

κρίνω ὀρθῶς. Σεῖς δὲ; Σχηματίζετε καὶ σεῖς ἀμέσως ἰδέαν περὶ τῶν ἀνθρώπων;

— Ναί, ... κἄπως.

— Αἴ! λοιπόν, τί φρονεῖτε περὶ ἐμοῦ, παραδείγματος χάριν.

— Φυσικῶ τῷ λόγῳ φρονῶ περὶ ὑμῶν ὅ,τι καὶ σεῖς φρονεῖτε περὶ ἐμοῦ.

— Ἐξ εὐγνωμοσύνης ἢ φιλοφροσύνης;

— Ὅχι... αὐθορμητῶς.

— Λοιπόν... σᾶς εὐχαριστῶ. Ἀλήθεια, ... αὐτὸ μοῦ προξενεῖ πολλὴν εὐχαρίστησιν. Ὅχι τὸ πνεῦμα, ὄχι τὸ ἔχουν ὅλοι, καὶ ὅταν δὲν ἔχουν τὸ μανθάνουν ἄλλ' ἢ ἀγαθότης. Δὲν μὲ νομίζετε κακόν, πῶς; Τότε... ἔλατε, μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς σφίξω τὴν χεῖρα;

— Διατί;

— Μετ' ὀλίγον θὰ σᾶς τὸ εἰπῶ. Ἀρνεῖσθε; Βεβαιωθῆτε ὅτι δὲν ὑπάρχει τι ἐντιμότερον τοῦ αἰσθήματος, τὸ ὅποιον μοὶ ὑπαγορεύει αὐτὴν τὴν αἴτησιν.

Ἡ μορφή καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἐξέφραζον τόσῃν ἀλήθειαν καὶ τόσῃν ἐνδῶμυχον συγκίνησιν, ὥστε, ὅσον παράδοξος καὶ ἂν σοὶ φανῆ ἡ αἴτησις του καὶ ἀκόμη περισσότερο ἢ συναίνεσις μου, ἔπειτα πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρά μου μὲ πλήρη ἐμπιστοσύνην. Ἐσφιγξεν αὐτὴν ὀλίγον καὶ τὴν ἐκράτησε μόλις ἐν δευτερόλεπτον. Ἄλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐδάκρυσαν, καὶ μὲ εἶπε, πνιγόμενος σχεδὸν ἀπὸ τὴν συγκίνησιν:

— Εὐχαριστῶ, ... περιποιεῖσθε, σᾶς παρακαλῶ, τὴν πτωχὴν μου μητέρα!

Τὸ κατ' ἐμέ, ἐνόησα τέλος ὅτι ἦτον ὁ δούξ Ἀλερία, καὶ ὅτι εἶχα ἐγγίσει τὴν χεῖρα τοῦ διεφθαρμένου ἐκείνου παραλύτου, υἱοῦ χωρὶς θρησκείαν, ἀδελφοῦ χωρὶς καρδίαν, ἀνθρώπου τέλος πάντων χωρὶς χαλινὸν καὶ χωρὶς συνείδησιν, καὶ ἠσθάνθη ὅτι ἐλύγιζον αἰ κνημαὶ μου. Ἐστηρίχθη εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ὠχρίασα, φαίνεται, τόσον, ὥστε τὸ παρετήρησεν ἐκεῖνος, καὶ ἐκινήθη νὰ μὲ ὑποστηρίξῃ, λέγων:

— Καλὲ σεῖς θὰ λιποθυμήσετε!

Ἄλλ' ἐστάθη βλέπων τὸν τρόμον καὶ τὴν ἀποστροφὴν τὴν ὅποιαν μοῦ ἐνέπνεε, ἢ διότι ἴσως εἰσῆρχετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἢ μήτηρ του. Ἡ μαρκησία παρετήρησε τὴν ταραχὴν μου καὶ ἐθεώρησε τὸν δούκα ὡσανεὶ τὸν ἠρώτα τὴν αἰτίαν. Ἄλλ' ἐκεῖνος, ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, ἐφίλησε τυφερὰ τὴν χεῖρά της, καὶ τὴν ἠρώτησε πῶς ἦτο. Ἐξῆλθα ἀμέσως καὶ διὰ νὰ συνέλθω, καὶ διὰ νὰ τοὺς ἀφήσω μόνους.

Ὅταν ἐπανῆλθα εἰς τὴν αἴθουσαν, εἶχον ἔλθει πολλοί, καὶ ἤρχισα νὰ συνομιλῶ μὲ τὴν κυρίαν Δ. . . , ἥτις μοῦ δεικνύει συμπάθειαν καὶ μοῦ φαίνεται ἐξαιρετος γυγὴ. Δὲν ἤμπορεῖ ἐν τούτοις νὰ ὑποφέρῃ τὸν δούκα, καὶ αὐτὴ μοῦ ἔμαθε ὅσα κακὰ γνωρίζω περὶ αὐτοῦ. Αὐθόρμητος τις

ἀντίδρασις πρὸς τὴν συμπάθειαν, τὴν ὅποιαν μοῦ εἶχεν ἐμπνεύσει ὁ δούξ, μ' ἐνέπνευσεν ἀναμφιβόλως νὰ ἐκλέξω κατὰ προτίμησιν τὴν συνομιλίαν αὐτῆς τῆς γυναικός.

— Λοιπόν, μοῦ εἶπεν, ὡς ἂν εἶχε μαντεύσει τί συνέβαιεν ἐντός μου, καὶ θεωροῦσα τὸν δούκα, ὅστις ἐκάθητο πλησίον τῆς μητρὸς του καὶ ὠμίλει πρὸς πάντας. Λοιπόν, τὸν εἶδατε τέλος πάντων τὸν κατακάρηρ; Πῶς σᾶς ἐφάνη;

— Εἶνε χαριέστατος καὶ ὠραῖος, τοῦτο δέ, νομίζω, τὸν καταδικάζει ἀκόμη περισσότερο.

— Ἀλήθεια. Εἶνε ἀναντιρῶτως λαμπρὰ φύσις καὶ εἶνε ἀπίστευτον ὅτι εἶνε ἀκόμη τόσον ὠραῖος καὶ τόσον πνευματώδης μετὰ τὴν ζωὴν τὴν ὅποιαν ἔζησεν. Ἀλλὰ μὴ ἐμπιστευέσθε εἰς τὴν ἐπιφάνειαν! Εἶνε τὸ πλέον διεφθαρμένον ὄν, τὸ ὅποιον ὑπάρχει, καὶ δὲν τὸ ἔχει διὰ τίποτε νὰ ὑποκριθῆ ἀπέναντί σας τὸν ὅσιον διὰ νὰ σᾶς ἐκθέσῃ.

— Ἐμέ; πῶς γίνεται; Ἡ ταπεινότης τῆς θέσεώς μου μὲ προφυλάττει ἀπὸ τὴν προσοχὴν του.

— Διόλου. Θὰ ἰδῆτε. Δὲν σᾶς λέγω ὅτι ἡ ἀξία σας θὰ νικήσῃ τὴν θέσιν σας, πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἶνε καταφανὲς εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἄλλ' ἀρκεῖ ὅτι θὰ εἴσθε ἐντιμος διὰ νὰ ἐπιθυμήσῃ νὰ σᾶς ἀποπλανήσῃ.

— Μὴ ζητεῖτε νὰ μὲ τρομάξετε. Δὲν θὰ ἔμενα ἐδῶ, κυρία, οὐδὲ μίαν ὥραν ἂν ὑπέθετα ὅτι εἶνε δυνατόν νὰ προσβληθῶ.

— Ὅχι, ὄχι, δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ φόβος. Εἶνε ἀνθρώπος καθὼς πρέπει, ὅταν εὐρίσκειται μετὰ ζῦ ἀνθρώπων καθὼς πρέπει, καὶ ποτὲ δὲν θὰ σᾶς φερθῆ ἀπρεπῶς. Τούναντίον, ἂν δὲν προσέξετε, θὰ σᾶς πείσῃ ὅτι εἶνε μετανοῶν ἄγγελος, ἴσως καὶ ἅγιος παραγνωριζόμενος, καὶ . . . θὰ γίνετε θῦμα τῆς ὑποκρισίας του.

Ἡ κυρία Δ. εἶπε τοὺς τελευταίους αὐτῆς λόγους μὲ εἶδος οἴκτου, τὸ ὅποιον μ' ἐπείραξε. Ἡτοιμαζόμεν ν' ἀπαντήσω, ἀλλ' ἐνθυμήθη ὅ,τι εἶχ' ἀκούσει ἀπὸ μίαν ἄλλην γραῖαν κυρίαν: ὅτι δηλαδὴ ἡ κόρη τῆς κυρίας Δ. εἶχε πολὺ ἐκτεθῆ ὑπὸ τοῦ δουκός. Ἡ ταλαίπωρος κυρία θὰ ὑποφέρῃ βεβαίως πολὺ ὅταν τὸν βλέπῃ, καὶ μοῦ φαίνεται εὐεξήγητον ὅτι ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ μὲ τόσῃν πικρίαν, ἐνῶ εἶνε τόσον ἐπιεικὴς πρὸς ὄλους. Δὲν ἤμπορῶ ὁμως νὰ ἐξηγήσω διατί, μ' ὄσῃν ἀποστροφὴν αἰσθάνεται νὰ τὸν βλέπῃ καὶ ν' ἀκούῃ τ' ὄνομά του, μοῦ ὁμιλεῖ πάντοτε περὶ αὐτοῦ μὲ τόσῃν ἐπιμονήν, ὡσάκις κατορθῶνῃ νὰ μοῦ ὁμιλήσῃ ἰδιαίτερας. Θὰ ἔλεγέ τις, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ὅτι μὲ νομίζει προωρισμένη νὰ πέσω εἰς τὰς παγίδας τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ ἐρωτηθῆρα, καὶ ὅτι ἐκδικεῖται κατ' αὐτοῦ ἀγωνιζομένη ν' ἀποσπάσῃ τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τοὺς ὄνυχάς του.

Μετὰ στιγμιαίαν σκέψιν μ' ἐφάνη κἄπως γελοῖος ὁ τρόμος της, καὶ μὴ θέλουσα νὰ θυμώσω

μήτε νὰ ἐξεγείρω τὸ αἶσθημα τοῦ πόνου τῆς, ἀπέφυγα ἕκτοτε νὰ τῆς ὁμιλήσω περὶ τοῦ ἐχθροῦ τῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ δουξ δὲν μοῦ ἀπέτεινε πλέον τὸν λόγον τὴν ἐσπέραν ἐκείνην καὶ οὐδ' ἐφάγη ἕκτοτε.

Ἄν διατρέχω κινδύνους, δὲν τὸ παρετήρησα ἀκόμη. Ἀλλὰ ἤμπορεῖς νὰ ἦσαι ἐντελῶς περὶ τούτου ἡσυχῆ, ὡς καὶ ἐγώ δὲν φοβοῦμαι τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὁποίους δὲν ὑπολήπτομαι...

Ἡ συνέχεια τῆς ἐπιστολῆς τῆς Καρολίνας ἀνεφέρετο εἰς ἄλλα πρόσωπα καὶ πράγματα, ἅτινα τῆς εἶχαν κάμει πλειοτέραν ἢ ὀλιγωτέραν ἐντύπωσιν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ λεπτομέρειαι αὐταὶ δὲν συνδέονται ἀμέσως πρὸς τὴν διήγησιν ἡμῶν, τὰς ἀποκόπτομεν, μέχρις οὗ τὰς ἐπαναφέρῃ ὁ ροὺς αὐτῆς.

(Ἐπιτετα συνέχεια).

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Ὁ φλογερὸς πόθος τῆς δόξης ἢ τοῦ κέρδους, ὁ πυρετώδης ἀγὼν τοῦ βίου ἀπομακρύνουσι τὸν ἄνδρα τῆς οἰκογενείας ἢ στέλλουσι αὐτὸν μακρὰν ἐν τῇ ξένῃ, μετ' ὀλίγον δὲ παύουσι ἠδύνοντα αὐτὸν τὰ πράγματα, ἅτινα τὸ πρῶτον εἶχον καταθέλλξει αὐτόν.

Ἀλλὰ μόλις ἐπιπνεύσῃ ὁ ψυχρὸς τῆς δυστυχίας ἄνεμος, ὁ ἄνθρωπος ὑποστρέφει εἰς τὰ ὀπίσω, ζητεῖ περὶ αὐτὸν ἔρειμά τι, αἶσθημά τι ὅπως ἀντικαταστήσῃ τὸ ἐξαφανισθὲν ὄνειρόν του καὶ κλίνει τὸ μέτωπόν του ἐπὶ τοῦ τέκνου του λαμβάνει τὴν χεῖρα τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ τὴν θλίβει. Φαίνεται ἐπικαλούμενος τὰ δύο ἐκεῖνα ὄντα νὰ μοιρασθῶσι τὸ βαρὺ τῆς ὀδύνης φορτίον του. Βλέπων δάκρυα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν προσφιλῶν αὐτοῦ αἰσθάνεται τὰ ἰδικά του ἤττον πικρά. Ὡς ὁ πνιγόμενος ἐν τῇ ἐσχάτῃ στιγμῇ τοῦ κινδύνου δρᾷττεται εὐθραύστου σανίδος, ὁ δυστηγὸς καὶ βαρυαλγῶν ἄνθρωπος ἐναγκαλιζέται στερεῶς τὴν συζυγὸν του καὶ τὸ τέκνον του. Αἰτεῖται παρ' αὐτῶν βοήθειαν, προστασίαν, θάλπος. Εἶνε δὲ συγκινητικὸν τὸ βλέπειν τὸν ἰσχυρὸν καταφεύγοντα εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ ἀσθενεστεροῦ καὶ ἀναθαρρῶντα ἐκ τοῦ φιλήματος αὐτοῦ. Τὰ παιδία ὁρμεμφύτως κατανοοῦσι τοῦτο, τὴν μεγίστην δὲ τῶν συγκινήσεων αἰσθάνονται ἂν ἴδωσι κλαίοντα τὸν πατέρα αὐτῶν.

Ἄναμνήστητι, ἀναγνώστᾶ μου, τῶν πορρωτάτων ἐντυπώσεών σου, ἐρεῦνησον τὸ παρελθόν σου, ὅπερ ὅσῳ ἀπώτερον εὐρίσκεται τόσῳ καθαρώτερον σοὶ φαίνεται.

Ἡμέραν τινὰ εἶδες ὅτι ὁ πατήρ σου ὑπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ δακρύβρεκτα ἔχων τὰ ὄμματα ἐκάθησε παρὰ τὴν ἐστίαν. Κατ' ἀρχὰς

δὲν ἐτόλμησες νὰ πλησιάζῃς πρὸς αὐτόν· τόσον τὸ δάκρυ ἐκεῖνο τὸ τρέμον ἐπὶ τῶν βλεφαρίδων του σοὶ ἐφάνετο μυστηριώδες καὶ τρομερόν. Πόσον μεγάλην λύπην ἔχει διὰ νὰ εἶνε δακρυσμένα τὰ μάτια του! εἶπες καθ' ἑαυτόν. Καὶ τότε ἠσθάνθης ὅτι δεσμός τις σὲ συνέδεε πρὸς τὴν ὀδυνωμένην ἐκείνην καρδίαν, ὅτι τὸ βαρὺ ἐκεῖνο ἄγνωστον δυστύχημα ἐπέσκηπτε καὶ ἐπὶ σοῦ, ὅτι μέρος αὐτοῦ σοὶ ἀνήκεν αὐτοδικαίως καὶ ὅτι ἦσο καὶ σύ δυστυχῆς, ἀφ' οὗ ἦτο δυστυχῆς ὁ πατήρ σου.

Οὐδεὶς ἐνοεῖ κάλλιον τοῦ παιδίου τὴν ἄλληλεγγύην ταύτην τῆς οἰκογενείας εἰς ἣν ὀφείλει τὰ πάντα.

Ἡσθάνθης λοιπὸν πάντα ταῦτα· ἡ καρδία σου ἐθλίβη, καὶ οἱ λυγμοὶ ἐξερράγησαν ἐν ᾧ, ἀγνωῶν διατί, ἔτεινες τοὺς βραχίονάς σου πρὸς τὸν πατέρα σου.

Ἐστράφη καὶ σὲ εἶδε, ἐνόησε τί συνέβαινε, δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ ἐπὶ πλεῖον τὴν ὀδύνην του, καὶ πάντες ἐμίνατε ἐνηγκαλισμένοι, πατήρ, μήτηρ καὶ τέκνον, οὐδὲν λέγοντες ἀλλὰ παρρησιάζοντες ἀλλήλους καὶ συνεννοούμενοι.

Εἰζέυρες ἐν τούτοις τὴν πραγματικὴν αἰτίαν τῆς βαθείας ἐκείνης ὀδύνης;

Οὐδαμῶς. Ἐλυπεῖσο διότι ἐλυπεῖτο· οὐδὲν πλέον.

Καὶ ἰδοὺ διατί περιεβλήθη διὰ ποιήσεως ἡ υἱικὴ στοργή καὶ ἡ πατρικὴ φιλοστοργία, ἰδοὺ διατί ἡ οἰκογένεια εἶνε ἱερά· διότι ἀνευρίσκουσι ἐν αὐτῇ τὴν δροσερὰν πηγὴν τῆς ἀνάγκης τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης, τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας, τῆς ἀμοιβαίας ὑποστηρίξεως, ἧτις ἐνίοτε, κατὰ μακρὰ διαστήματα, καταλαμβάνει σὺμπαν τὸ ἔθνος καὶ ζωογονεῖ αὐτὸ διὰ τῆς θείας πνοῆς, τῆς καλουμένης φιλοπατρίας.

Σπανίως βλέπομεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ λαὸν ὅλον συναπιζόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος φρίσσοντα.

Ἀνάγκη φρικώδους ἀναστατώσεως ὅπως ἐκατοντακιςμύριοι ἄνθρωποι τείνωσι πρὸς ἀλλήλους τὴν χεῖρα καὶ συνεννοηθῶσι μόνον διὰ τοῦ βλέμματος — ἀνάγκη ὑπερανθρώπου ἀγῶνος ὅπως ἡ οἰκογένεια καταστῆ ἔθνος, καὶ τὰ ὄρια τῆς ἐστίας ἐπεκταθῶσι μέχρι τῶν συνόρων.

Ἄρκει εἰς στεναγμὸς, ἐν δάκρῳ ὅπως ὁ ἄνθρωπος, ἡ γυνή, τὸ παιδίον συνενώσωσιν εἰς μίαν τὰς τρεῖς τῶν καρδίας.

Εἶν' εὐχερὲς τὸ σκόπτειν τὸν γάμον. Πάντα τ' ἀνθρώπινα συμβόλαια συνεπάγονται καὶ ἀπάτας, ἡ δὲ ἀπάτη φαίνεται κωμικὴ εἰς τοὺς μὴ γενομένους θύματα αὐτῆς. — Σύζυγοί τινες ἐξαπατῶνται, τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀναντίρρητον· ὁσάκις δὲ βλέπομεν ἄνθρωπον πίπτοντα, καὶ ἂν ἔθραυσεν ἔτι τὴν κεφαλὴν του, τὸ πρῶτον κίνημα ἡμῶν εἶνε νὰ γελάσωμεν. Ἐκ τούτου ἡ ἀκατά-